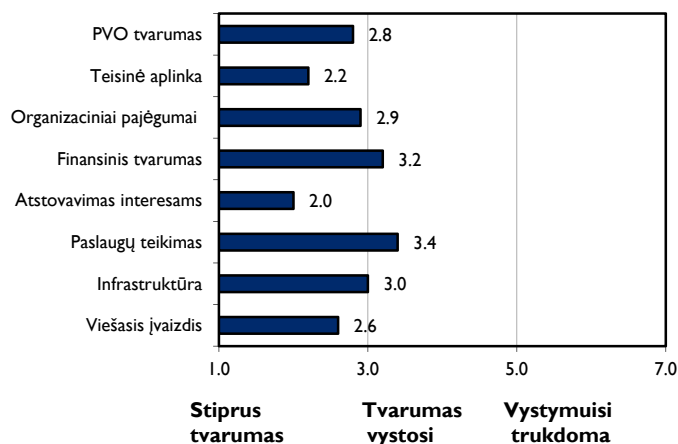

PILIE TINĖS VISUOMENĖS ORGANIZACIJŲ (PVO) TVARUMO INDEKSAS – LIETUVA

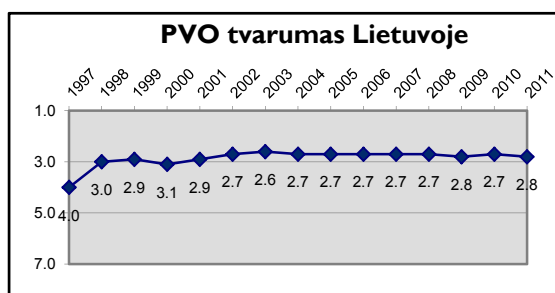
15-oji ataskaita – 2012 m. birželis

Lietuvos PVO tvarumo indeksas 2011 m.

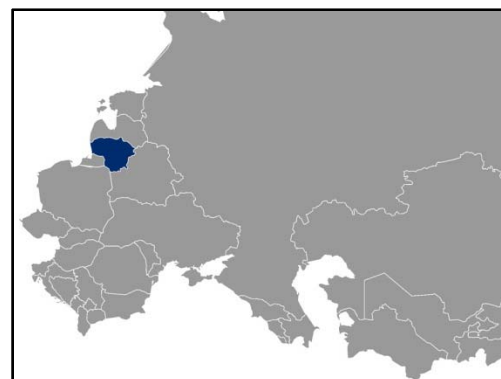
BENDRAS TVARUMO ĮVERTINIMAS: 2.8

organizacijų, gebančių įsisavinti įvairių ES programų subsidijas, ir daugumos mažų, vietos bendruomenių lygmens PVO, kurios sustabdė veiklą ir laukia geresnių laikų.

Nepaisant finansinių sektoriaus problemų, prieš keletą metų prasidėjusi PVO teisinė reforma toliau tęsiama, o PVO pastangos nelieka

Pilietinis sektorius Lietuvoje pradėjo silpti, nepaisant pilietinės visuomenės organizacijų (PVO) veiklos, įtraukiančios daug savanorių, matomumo. Toliau senkant finansavimo šaltiniams, šios organizacijos naudoja vidinius išteklius – taip mažėja jų organizaciniai pajėgumai ir gilėja praraja tarp nedidelio skaičiaus profesionalių

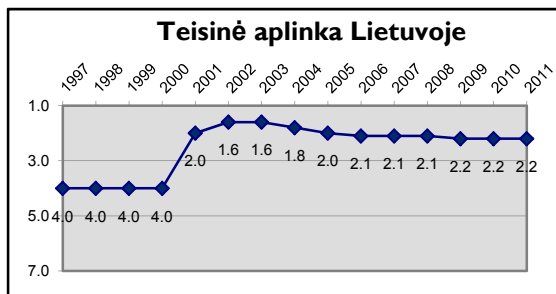

nepastebėtos žiniasklaidos ir visuomenės. Verslumo poreikis nepelno sektoriuje ir auganti verslo socialinė atsakomybė suartino PVO ir verslo organizacijas, paskatino naudingas visuomenei partnerystės iniciatyvas.

PVO santykiai su valdžia nepagerėjo. Vidutinio lygmens valstybės tarnautojai, ypač vietos valdžios, dažnai skeptiškai vertina PVO. Nemažai organizacijų mano, kad biurokratai yra didžiausia kliūtis įgyvendinant jų siekius. Vis dėlto pilietinis sektorius turi svarbių šalininkų Vyriausybėje – Teisingumo ministerija, o ypač Socialinės apsaugos ir darbo ministerija supranta sektoriaus poreikius ir remia PVO konkrečiomis iniciatyvomis ir veiksmais.

PVO skaičius Lietuvoje visuomet buvo diskutuotinas. Manoma, kad šalyje yra nuo 20 iki 34 tūkstančių organizacijų. Remiantis Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakytu atlikto tyrimo duomenimis, Lietuvoje aktyviai veikia apie 16 700 PVO.

TEISINĖ APLINKA: 2.2

2010 m. sausį Lietuvos vyriausybė patvirtino Nevyriausybinių organizacijų plėtros koncepciją, kuri numatė PVO teisinį reguliavimą. Tačiau teisės aktų, įtvirtinančių šios koncepcijos nuostatas, – visų pirma Savanoriškos veiklos įstatymo, Nevyriausybinių organizacijų finansavimo įstatymo, Labdaros ir paramos fondų įstatymo ir Asociacijų įstatymo pataisų – projektai buvo rengiami lėtai. Atsakingos ministerijos yra parengusios keletą naujų įstatymų ir kitų teisės aktų projektų, bet dauguma jų įstrigę Seime.

Vienintelis 2011 metais priimtas Savanoriškos veiklos įstatymas iš esmės įteisina PVO savanorių valdymo praktiką. Nors šis įstatymas tikriausiai neturės poveikio savanorystės plėtrai, savanorių pritraukimo būdams ar savanoriškos veiklos atskaitomybei, jis leidžia organizacijoms jaustis saugiau, padeda išvengti problemų su darbo įstatymų įgyvendinimą kontroliuojančiomis įstaigomis.

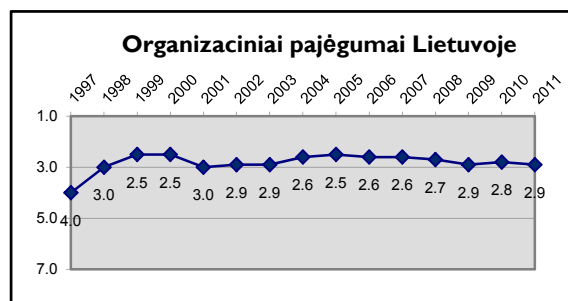
Dėl šiuo metu galiojančio Asociacijų įstatymo pataisų, priimtų 2010 metų pradžioje, organizacijos patiria valdymo, atstovavimo susirinkimuose ir atskaitomybės problemų. Lėtas teisėkūros procesas kelia susirūpinimą asociacijoms, ir jos nekantriai laukia, kad būtų ištaisyti šio įstatymo trūkumai. Nevyriausybinių organizacijų reikalų koordinavimo komisija prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos kreipėsi į Seimą ir paprašė paspartinti Asociacijų įstatymo pataisų priėmimą ir kitų teisės aktų, turinčių įtakos PVO, svarstymą.

Nors PVO sutaria, kad teisinę sektoriaus aplinką reikia gerinti, jų nuomonė dėl šiuo metu svarstomų teisės aktų nėra vieninga. Keletas organizacijų išreiškė stiprų nepritarimą siūlomam Nevyriausybinių organizacijų finansavimo įstatymo projektui ir pasiūlė rengti alternatyvią įstatymo versiją. Jos prieštarauja projekte numatytiems sudėtingoms atskaitomybės procedūroms, kurios gali turėti neigiamos įtakos filantropijai. Kadangi sektoriaus viduje trūksta sutarimo, dėl to įstatymų priėmimas gali dar labiau sulėtėti, tačiau išsamesnė teisės aktų projektų analizė ir platesnės diskusijos turėtų padėti kokybiškiau parengti naujus įstatymus.

Kelios mažesnės teisėkūros iniciatyvos taip pat prisidėjo gerinant PVO teisinę aplinką 2011 metais. Teisingumo ministerijos įdiegtas elektroninis organizacijų registravimas supaprastino naujų organizacijų steigimą ir sumažino steigimo kaštus. Taip pat Teisingumo ministerija dar kartą paragino Vyriausybės ir vietos valdžios institucijas užtikrinti PVO dalyvavimą sprendimų priėmimo procese.

Kadangi komercinės teisės firmos teikia vis daugiau nemokamų paslaugų PVO, didėja organizacijų galimybės naudotis kvalifikuotomis teisininkų paslaugomis.

ORGANIZACINIAI PAJĖGUMAI: 2.9

2011 metais sektoriaus organizaciniai pajėgumai silpo, nes dėl besitęsiančio ekonominio sunkmečio toliau mažėjo finansiniai ištekliai. Formaliai veiklą sustabdė mažai organizacijų, tačiau dauguma sumažino veiklos apimtį. Tik nedaug organizacijų – dažniausiai profesionalų grupės, dirbančios aplinkosaugos ir viešosios politikos srityje ir tiesiogiai finansuojamos ES specializuotų programų, nepatyrė ekonominio nuosmukio poveikio. Kitos, norėdamos užtikrinti

įprastą veiklos apimtį, turėjo gerokai daugiau dirbti ir diegti įvairių naujovių. Pavyzdžiui, „Maisto bankas“ apmokestino maistą gaunančias organizacijas. Minint Tarptautinę maisto dieną, „Maisto banko“ bičiuliai rengė pietus namuose, o jų svečiai aukojo „Maisto bankui“. „Gelbėkit vaikus“ rengė netradicinius seminarus komandai stiprinti, kvietė savanorius iš verslo organizacijų į vaikų dienos centrus, kur jie drauge su vaikais gamino maistą, prižiūrėjo sodą, remontavo patalpas.

Dėl neiškių finansavimo perspektyvų organizacijos negali rengti ilgalaikių veiklos planų. Trūkstant lėšų, sektorius keičiasi – vietos bendruomenių lygmens organizacijos silpsta, jų poveikis mažėja; o profesionalios projektus valdančios organizacijos stiprėja, jų skaičius auga.

ES projektams administruoti reikia specialių gebėjimų, o jų stokoja vietos bendruomenių organizacijos. Verslo organizacijos netruko pastebėti šią PVO silpnę ir siūlo mokamas projektų rašymo ir valdymo paslaugas. Jos nuolat ragina PVO bendradarbiauti – drauge siekti didesnių subsidijų. Deja, tokia partnerystė dar labiau silpnina PVO, nes pilietiniam sektoriui skirtos projektų administravimo lėšos atitenka verslui.

Organizacijų administracinės galios mažėja ir dėl darbuotojų migracijos. Kompetentingi darbuotojai išvyksta svetur ieškoti geresnio uždarbio, o masinė migracija iš kaimiškų vietovių į miestus, darbuotojų nuovargis ir blėstantis entuziazmas lemia bendruomenių organizacijų sąstingį. Daug mažesniųjų organizacijų nebeišgali išlaikyti pakankamai personalo – jį keičia steigėjai ir valdybų nariai, atliekantys būtinus darbus. Taip organizacijos kurį laiką gali tęsti veiklą, tačiau tampa sudėtinga atskirti valdymo ir administravimo funkcijas.

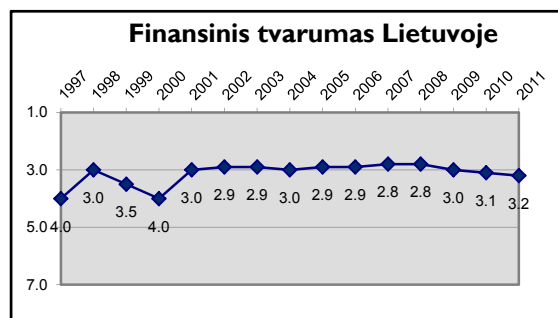
Sektoriaus ilgalaikės pastangos padeda sutelkti savanorių, ypač vienkartinėms akcijoms ir specialioms renginiams. Lietuvoje 2011 metais vykęs Europos krepšinio čempionatas „Eurobasket“ pritraukė tūkstančius savanorių ir padėjo kurti gerą savanorystės įvaizdį visuomenėje. Įvairių apklausų, kurios atliekamos ir apibendrinamos pagal skirtingą metodologiją ir apibrėžimus, rezultatai rodo skirtingą

Lietuvos visuomenės savanorystės mastą – nuo dvidešimties iki šešiasdešimties procentų. Naujausio „Vilmorus“ („SIC Research“) tyrimo, atlikto 2011-ųjų vasarį, duomenimis, savanoriškoje veikloje dalyvauja trisdešimt keturi procentai Lietuvos gyventojų. Šis skaičius gerokai skiriasi nuo to savanorystės lygmens, kuris buvo konstatuotas pagal ankstesnius Europos lyginamuosius tyrimus savanoriškos veiklos mastai Lietuvoje auga.

Stiprėjantis verslo socialinės atsakomybės judėjimas sąlygojo įvairių nemokamų paslaugų prieinamumą trečiojo sektoriaus organizacijoms. Pavyzdžiui, „Barclays“ kuria kompiuterinę valdymo programą „Maisto bankui“, didžiausia telekomunikacijų kompanija „TEO“ skatina darbuotojus talkai PVO skirti iki trijų darbo dienų per metus. Dažnai nemokamas profesionalias paslaugas PVO teikia logistikos ir finansų apskaitos organizacijos.

PVO yra palyginti gerai apsirūpinusios biuro ir kompiuterine įranga. 2011 metais „Microsoft“ penkiasdešimt septynioms PVO padovanojo penkis šimtus programinės įrangos paketų, kurių vertė – 916 tūkstančių litų. Ryšiams su visuomene, nariais, rėmėjais ir savanoriais PVO vis aktyviau naudoja socialinę žiniasklaidą, ypač „Facebook“.

FINANSINIS TVARUMAS: 3.2

Toliau senkant visiems tradiciniams PVO finansavimo šaltiniams, organizacijų finansinis tvarumas 2011 metais mažėjo. Remiantis Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakytu tyrimu, vidutinis nepelno organizacijos metų biudžetas nesiekė trisdešimt tūkstančių litų, o finansavimo šaltiniai stigo įvairovės.

Lietuvos fiziniai asmenys gali skirti 2 procentus pajamų mokesčio pasirinktoms nepelno organizacijoms. 2011 metais mažiau gyventojų mokėjo mokesčius dėl išaugusio nedarbo, pajamų mokestis mažėjo, nes mažėjo atlyginimai. Dėl šių priežasčių mažėjo ir mokesčių mokėtojų pilietinės visuomenės organizacijoms skirtos lėšos. 2011 metais nepelno organizacijoms buvo skirta trisdešimt šeši milijonai litų, o prieš keletą metų – septyniasdešimt du milijonai litų. Kita vertus, gausėjo organizacijų, gaunančių mokesčių mokėtojų skirtų lėšų. 2011 metais buvo apie septyniolika tūkstančių tokių organizacijų. Tarp jų – šeši tūkstančiai asociacijų ir keturi šimtai labdaros ir paramos fondų. Kitos organizacijos, kurioms fiziniai asmenys skyrė pelno mokesčio dalį, dažniausiai buvo mokyklos, vaikų darželiai ir ligoninės.

Mokesčių reformos kampanijos metu buvo pasiūlyta sumažinti nepelno organizacijoms skiriamą fizinių asmenų pajamų mokesčio dalį iki vieno procento, paliekant galimybę vieną procentą skirti politinėms partijoms. Toks siūlymas kelia grėsmę, kad ir šis PVO pajamų šaltinis ateityje gali mažėti.

Kaip rodo Statistikos departamento duomenys, fizinių ir juridinių asmenų filantropija, palyginti su praėjusiais metais, nekito. Iš viso buvo paaukota pinigų bei materialinių vertybių ir suteikta nemokamų paslaugų už 446 milijonų litų, neįskaitant fizinių asmenų pajamų mokesčio lėšų. PVO ir toliau sėkmingai rinko lėšas specialiose interneto svetainėse, nors šiuo būdu jų surinkta mažiau nei ankstesniais metais. Pavyzdžiui, „Aukok.lt“ svetainėje pilietinės visuomenės organizacijoms ir nelaimių ištiktiems asmenims

surinkta apie 600 tūkstančių litų, o 2010 metais buvo paaukotas milijonas litų. Nors bendras verslo filantropijos lygmuo kito nedaug, neužtikrinta finansinė padėtis paveikė ir šią sritį. Pavyzdžiui, „LESTO“, Lietuvos monopolistinė elektros energijos tiekėja, 2011 metais visiškai atsisakė paramos programos.

Mažiau lėšų PVO skyrė ir savivaldybės. Pavyzdžiui, Vilniaus miesto savivaldybė palaiapsniui sumažino PVO finansavimą nuo 1,2 milijono litų 2007 metais iki 200 tūkstančių litų 2011 metais – daugiau nei aštuoniasdešimt procentų per ketverius metus. Nedideli savivaldybių piniginiai ištekliai dažniausiai skiriami padengti įsipareigojimams, kuriuos savivaldybės prisiėmė dar prieš finansinio nuosmukio pradžią, pavyzdžiui, neįgalųjų pervežimo paslaugoms apmokėti.

Bendruomenių organizacijos yra vienintelis trečiojo sektoriaus segmentas, kuris turi specialios paskirties, nors ir menką, finansavimo šaltinį. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija skyrė penkiolika tūkstančių litų labai nedidelėms konkurso būdu skiriamoms subsidijoms.

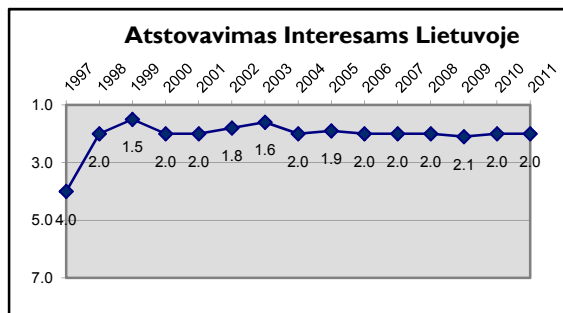
2011 metais Žemės ūkio ministerija atnaujino trijų milijonų litų subsidijų kaimo bendruomenių organizacijoms programą. Ši programa finansuos įvairias bendruomenių organizacijų veiklas, jų materialinės ir techninės bazės stiprinimą, viešosios erdvės pritaikymą kaimo gyventojų reikmėms, taip pat įrangos įsigijimą bendruomenių verslams plėtoti.

2010 metais PVO ragino Vyriausybę perprogramuoti nepanaudotas ES struktūrinių fondų lėšas – apie dvidešimt milijonų litų – pilietinei visuomenei stiprinti. Didžioji dalis šių lėšų atiteko programoms, kurių skelbtuose konkursuose galėjo dalyvauti tiek PVO, tiek verslo organizacijos. Vienintelė išimtinai PVO skirta programa yra 2,5 milijonų litų Vidaus reikalų ministerijos administruojama programa. Ministerija paskelbė konkursą ir atrinko projektų koncepcijas tolesniam vystymui.

Senkant tradiciniam PVO finansavimui, uždirtos lėšos tampa vis svarbesniu pajamų šaltiniu, tačiau sandomo personalo stoka ir riboti organizaciniai pajėgumai neleidžia daugumai organizacijų investuoti į naujų produktų ir paslaugų vystymą bei rinkodarą. Kita vertus, produktus ir paslaugas sunku parduoti, nes dėl ekonominio sunkmečio sumažėjo gyventojų perkamoji galia.

Lietuvoje veikiančios PVO privalo atskleisti savo finansus visiems, kurie pageidauja apie juos informacijos. Realiai tokių paklausimų beveik nepasitaiko, o pačios organizacijos retai imasi iniciatyvos informuoti visuomenę apie savo finansavimo šaltinius ir jų panaudojimą. Nepriklausomi auditai yra iš esmės neįperkami, išskyrus PVO, vykdančias didelės apimties Europos Sąjungos finansuojamus projektus, kuriuos įgyvendinant auditai yra privalomi ir jiems skiriamos projekto lėšos.

ATSTOVAVIMAS INTERESAMS: 2.0

Įvairūs ilgesnį laiką veikiančios ir naujai kuriami komitetai, komisijos ir darbo grupės sudaro galimybes PVO dalyvauti Vyriausybės sprendimų priėmimo procese. Šioje srityje pirmauja Socialinės aplinkos ir darbo ministerija, ji nuosekliai užtikrina, kad PVO dalyvautų. Tačiau ne visos struktūros yra gyvybingos ir aktyviai veikia. Veiksminga Nevyriausybinių organizacijų reikalų koordinavimo komisijos prie Socialinės

apsaugos ir darbo ministerijos veikla. Ši komisija daro įtaką ministerijos finansavimo politikai, tačiau Socialinių reikalų tarybai stinga aiškios misijos.

Nors PVO turi įvairių struktūrų ir būdų, kuriais gali naudotis atstovaudamos interesams, jos nesijaučia, kad tinkamai atstovauja ir kad yra gerai pasirengusios užsiimti lobizmu. Tokia padėtis susiklostė iš dalies todėl, kad trūksta žmogiškųjų išteklių, būtinų, kad būtų galima ilgą laiką atstovauti interesams. Nepajėgdamos sistemingai atstovauti savo interesams, PVO pasitelkia tradicinius komunikacijos kanalus – asociacijas, taip pat teikia prašymus Vyriausybei ir Seimui, o kartais bando šioms abiem institucijoms daryti įtakos spaudimu. Be to, ilgalaikės pastangos atstovauti interesams gana dažnai baigiasi nesėkmingai po rinkimų pasikeitus valdžiai.

Daugiau nei dvidešimt penkių moterų organizacijų vykdyta veržli kampanija, raginanti priimti nacionalinę smurto šeimoje programą, baigėsi sėkmingai – 2011 metų gegužę, po ketverių metų svarstymo Seime, buvo priimtas Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas. Šis įstatymas gina smurto šeimoje aukas ir padeda gerokai pagerinti jų padėtį.

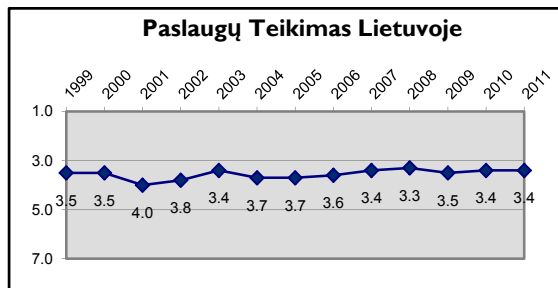
Lietuvos AIDS centras drauge su „Eurobasket 2011“ ir kitais partneriais surengė kampaniją visuomenės dėmesiui į HIV ir AIDS atkreipti. Žinomi krepšinio žaidėjai viešai pasisakė HIV/AIDS tema, atliko HIV/AIDS testus ir kvietė visus pasitikrinti. Pasitikrinusių jaunų žmonių skaičius liudija, kad kampanija buvo sėkminga.

Minėtosios atstovavimo interesams kampanijos siekė naudoti Lietuvos visuomenei, tačiau taip pat vyko kampanijos, kuriomis siekta įteisinti išimtinės nedidelių grupių teises. Tokios kampanijos pavyzdys – Nevyriausybinių organizacijų finansavimo įstatymo projekto pataisos. Jos skirtos nustatyti viešųjų finansų skyrimo organizacijoms kriterijus, sudarant palankesnes PVO finansavimo sąlygas. Seimas pakeitė Vyriausybės parengtą ir visuomenės plačiai aptartą projektą. Tam turėjo įtakos tradicinė valdančiosios konservatorių partijos šalininkė – Romos katalikų bažnyčia. Naujoji įstatymo projekto redakcija numato, kad greta PVO viešieji finansai gali būti skiriami religinėms bendruomenėms. Dar vienas lobizmo siekiant naudoti nedidelei grupei pavyzdys – kelių nacionalinio lygmens neįgaliųjų skėtinių organizacijų priešinimasis, kad būtų decentralizuotas neįgaliųjų programų finansavimas. Decentralizavimas leistų vietos bendruomenių lygmens organizacijoms lengviau pasiekti programų lėšas, o skėtinių organizacijų įtaka sumažėtų.

Nacionalinė NVO koalicija toliau aktyviai veikė 2011 metais, atstovaudama sektoriaus interesams. Jos atstovai dalyvauja Vyriausybės posėdžiuose, parlamento sesijose ir kituose sektoriui aktualiuose renginiuose.

PVO nevengia reikšti nepasitenkinimo Vyriausybės sprendimais, ypač jeigu pastarieji atsiliepia jų interesams. Pavyzdžiui, 66 milijonų litų Integravimo į darbo rinką programa buvo sustabdyta dėl PVO, nepatenkintų projektų pasiūlymų vertinimo procesu, skundų.

PASLAUGŲ TEIKIMAS: 3.4

Statistikos departamento duomenys išryškina kai kuriuos PVO paslaugų teikimo aspektus. Maždaug pusę aktyviai veikiančių sektoriaus organizacijų sudaro asociacijos. Daugiau nei 54 procentai asociacijų gina teises ir atstovauja verslo, socialiniams ir profesiniams interesams. Teikti paslaugas yra labiau įprasta privačioms nepelno organizacijoms, sąjungoms, religinėms bendruomenėms ir labdaros ir paramos fondams. Menas, laisvalaikis, kultūra ir sportas lieka

populiariausiomis paslaugų teikimo sritimis. Socialinės paslaugos yra geriausiai pastebimos ir vertinamos vietos bendruomenių ir plačiosios visuomenės. Palyginti nedaug organizacijų teikia švietimo ir sveikatos apsaugos paslaugas.

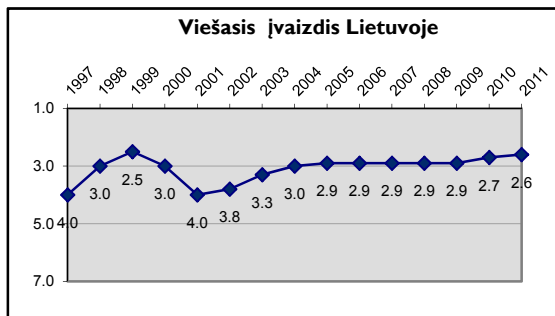
Nors bendras PVO paslaugų teikimo lygmuo ir nesmuko, organizacijoms vis sunkiau jas teikti. Daug organizacijų sunkiai verčiasi todėl, kad apkarpius biudžetą sumažėjo viešųjų paslaugų pirkimų. Stipresnės ir verslesnės organizacijos vis dėlto sutelkė pastangas viešiesiems pirkimams ir jų dėka klesti, nors mažiesiems verslams ir PVO viešųjų pirkimų politika nėra palanki. Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos (LIJOT) vykdyta apklausa parodė, kad narių pajamos iš viešųjų pirkimų per metus padvigubėjo – nuo vieno milijono litų iki daugiau nei dviejų milijonų.

2011 metais „Maisto bankas“ paskelbė imsiąs nedidelį mokestį iš organizacijų, kurioms anksčiau nemokamai teikė maistą. Šis sprendimas sukėlė aistringas politikų, žiniasklaidos ir plačiosios visuomenės diskusijas apie labdaros organizacijų virsmą komercinėmis. Dauguma organizacijų, tarp jų ir labdaros valgyklos bei nepasiturintiems asmenims maistą dalijančios organizacijos, supranta maisto tvarkymo mokesčio būtinybę, kad „Maisto bankas“ pajėgtų padėti vis didėjančiam bedarbių ir skurdžiai gyvenančių asmenų skaičiui. Tačiau į tai neigiamai sureagavo viena svarbiausių labdaros organizacijų, pritarusi Seimo Socialinių reikalų komiteto pirmininkui, ir tai kėlė grėsmę „Maisto banko“ reputacijai.

Nors PVO teikiamos paslaugos apmokestinamos teisėtai, nemažai Lietuvos gyventojų mano, kad uždarbis ir labdara yra nesuderinami. Kilusi dėmesio „Maisto banko“ sprendimui banga parodė, kad organizacijoms, siekiančioms finansinio tvarumo susigrąžinant bent dalį patirtų išlaidų, būtina keisti aplinką. „Maisto bankui“ renkant iki dviejų šimtų litų mėnesinį maisto tvarkymo mokestį iš 180 organizacijų, jo pajamos iš šio mokesčio sudarytų nuo dešimties iki penkiolikos procentų metų apyvartos.

Nepaisydamos debatų dėl PVO paslaugų apmokestinimo, organizacijos, ieškančios alternatyvių ir papildomų finansavimo šaltinių, vis dažniau imasi komercinės veiklos. Imtis tokios veiklos skatina ir išorinės iniciatyvos. Pavyzdžiui, atsiliepdamos į Vyriausybės sprendimą leisti skirti vaiko mokyklinio krepšelio lėšas privačiai priežiūrai, keturiolika nepelno organizacijų 2011 metais atidarė vaikų dienos centrus. 2011-ųjų lapkritį startavo nauja Bendruomenių kaitos centro visuomenės finansavimo interneto svetainė, telkianti lėšas naujus produktus ir paslaugas vystančioms PVO.

INFRASTRUKTŪRA: 3.0

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija aktyviai remia trečiąjį sektorių. 2011 metais ministerija pradėjo Nevyriausybinių organizacijų plėtros programą. Ši programa suteikė subsidiją Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centrui, vienintelei šalyje tokio pobūdžio organizacijai, taip pat elektroniniam žiniaraščiui „Trečiasis sektorius“ išlaikyti ir bendruomenių elektroninei svetainei atgaivinti. Ministerija finansavo ir dviejų šimtų penkiasdešimties PVO atstovų iš penkių Lietuvos regionų verslumo mokymus. Minint Europos

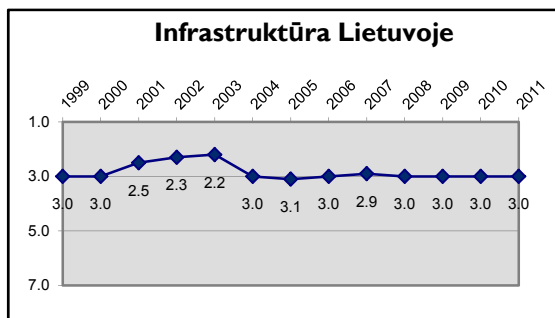
savanorystės metus, buvo surengti mokymai, skirti vyresnio amžiaus savanoriams pritraukti. Savanoriškoje veikloje Lietuvoje dažniausiai dalyvauja jaunimas, iki šiol PVO menkai naudojasi galimybe pasitelkti vyresnio amžiaus žmones.

2011 metais kūrėsi naujos koalicijos, siekiančios pasinaudoti finansavimo galimybėmis. Lietuvos žmogaus teisių asociacija ir koalicija „Galiu gyventi“ HIV/AIDS tema buvo įkurtos atsižvelgiant į tarptautinių finansavimo šaltinių reikalavimus subsidijų gavėjams. Įvairios anksčiau susibūrusios koalicijos toliau aktyviai veikė ir 2011 metais, ypač svarstant įstatymų projektus. Pavyzdžiui, Nacionalinė nevyriausybinių organizacijų koalicija, Lietuvos jaunimo organizacijų taryba ir Nevyriausybinių organizacijų vaikams konfederacija aktyviai dalyvavo susitikimuose ir pasitarimuose ministerijose bei Seime.

„Trečiasis sektorius“ ir „NVO konferencija“ – registruotais elektroninio pašto adresais siunčiamos naujienos ir kita aktuali sektoriui informacija – tebėra populiariausi PVO informaciniai ir bendravimo kanalai.

Dažnėja sektorių tarpusavio partnerystė. Pavyzdžiui, Nevyriausybinių organizacijų vaikams konfederacija, siekdama mokyti Lietuvos vaikus finansinio raštingumo, bendradarbiauja su „Danske“ banku, žiniasklaida ir mokyklomis. Trys bendruomenių fondai, įsteigti prieš keletą metų, buvo stipriai paveikti krizės ir įšaldė veiklą. „Aukok.lt“ svetainė, startavusi 2010 metais, įsitvirtino kaip svarbiausia priemonė paramos lėšoms rinkti iš Lietuvos visuomenės.

VIEŠASIS ĮVAIZDIS: 2.6

2011 metais „RAIT- Rinkos tyrimai“ atliko antrąją kas antri metai vykdomą apklausą, kurios duomenys leidžia įvardinti dešimt žinomiausių PVO. Šios apklausos rezultatai buvo plačiai pristatyti žiniasklaidoje ir padidino ne tik įvardintų dešimties organizacijų, bet ir viso sektoriaus matomumą.

Nacionalinė ir vietos žiniasklaida noriai pristato svarbiausius PVO renginius. Padedant kasmetinei programai „Misija Sibiras“, LIJOT sukviečia jaunus savanorius kelionėms į sovietų režimo aukų gyvenvietes, kur tvarkomi apleisti kapai, atstatomi griūvantys ir statomi nauji paminklai. Apie savanorių

žygi kiekvieną jo dieną informuodavo didžiausias Lietuvos elektroninis žiniaraštis „Delfi“. TV programa „Savonorių biuras“ pristatė dešimt savonorių ir jų veiklą, kvietė ekspertus talkinti sprendžiant savonoriško darbo problemas konkrečiuose projektuose. Natūralu, kad ekonominio sunkmečio laikotarpiu daugiau žiniasklaidos dėmesio sulaukė organizacijos, dirbančios skurdo mažinimo srityje – jos džiaugėsi galimybėmis plačiai paviešinti savo veiklą.

Gyvenimui kaime skirtos televizijos programos nuolat pristatinėjo vietos bendruomenių organizacijas ir jų projektus. Portale „Delfi“ pasirodė speciali rubrika „Sociumas“, skirta pilietinei visuomenei. 2011 metais PVO pirmą kartą buvo pakviestos dalyvauti kasmetiniame Lietuvos nacionalinės televizijos ir radijo projekte „Tikime laisve“, kuris vykdomas bendradarbiaujant su Vyriausybe. Taip pripažinta bendruomenių organizacijų veiklos svarba. Bendruomenių organizacijos buvo nominuotos kelių kategorijų apdovanojimams, jas pristatančius trumpus vaizdo klipus rodė nacionalinė televizija, o visuomenė buvo kviečiama balsuoti už pasirinktas organizacijas. PVO laimėjo trijų kategorijų apdovanojimus, kiekvienai laimėtojai buvo įteiktas „TEO“ įsteigtas dešimties tūkstančių litų prizas.

„Facebook“ ir kita socialinė žiniasklaida iš esmės pakeitė PVO ryšius su visuomene. PVO spausdina mažiau informacinės medžiagos ir joms nebūtina pasitelkti žurnalistus, kad perduotų informaciją rėmėjams, klientams ir plačiajai visuomenei. Aktyviai socialinėje žiniasklaidoje pasireiškiančias organizacijas dažniau nušviečia ir tradicinė žiniasklaida, kuri naujienų taip pat ieško internete.

Teigiamas viešasis PVO įvaizdis ir stiprėjantis verslo socialinės atsakomybės judėjimas keičia verslo nuomonę apie PVO ir skatina partnerystę tarp sektorių. Auganti narystė asociacijose rodo, kad visuomenės nuomonė apie PVO yra palanki. Tačiau dauguma valstybės tarnautojų vis dar nėra geros nuomonės apie PVO. Diskusijas sukėlęs „Maisto banko“ įvestas maisto tvarkymo mokestis išryškino prieštaringas Vyriausybės atstovų ir politikų nuomones apie PVO, kaip būtiną visuomenės gerovės sąlygą.

Pilietinės visuomenės organizacijų tvarumo indeksas (PVOI) yra svarbi pilietinio sektoriaus raidos Vidurio bei Rytų Europoje ir Eurazijoje (E&E regione) analizės priemonė.

Indeksas įvertina dvidešimt devynių šalių pilietinio sektoriaus raidą per pastaruosius penkiolika metų. Juo tiriama bendroji aplinka, kurioje formuojasi ir veikia pilietinė visuomenė, sutelkiant dėmesį į pilietinės visuomenės organizacijų teisinę aplinką, organizacinius pajėgumus, finansinį tvarumą, atstovavimą interesams, paslaugų teikimą, infrastruktūrą ir viešąjį įvaizdį. Kiekviena šių dimensijų yra vertinama pagal septynių balų skalę, kurioje 1 reiškia labai aukštą, o 7 – žemą išsivystymo lygį.

Indeksą rengia JAV Tarptautinės plėtros agentūra (USAID) drauge su vietos organizacija kiekvienoje PVOI aptariamoje šalyje.

Daugiau informacijos gali suteikti Všį Bendruomenių kaitos centras bkc@bkcentras.lt

Anglišką Vidurio ir Rytų Europos ir Eurazijos 2011 m. Pilietinės visuomenės organizacijų tvarumo indekso versiją rasite svetainėje www.usaid.gov/locations/europe_eurasia/dem_gov/ngoindex

2011 m. PVO TVARUMO INDEKSO RODIKLIAI

Šalis	Teisinė aplinka	Organizaciniai pajėgumai	Finansinis tvarumas	Atstovavimas interesams	Paslaugų teikimas	Infrastruktūra	Viešasis įvaizdis	PVO tvarumas
ŠIAURINIS BLOKAS								
Čekija	2.8	3.0	3.2	2.1	2.4	2.8	2.4	2.7
Estija	1.7	2.3	2.4	1.7	2.3	1.6	1.9	2.0
Vengrija	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Latvija	2.3	3.0	3.3	2.1	2.5	2.4	3.2	2.7
Lietuva	2.2	2.9	3.2	2.0	3.4	3.0	2.6	2.8
Lenkija	2.2	2.6	2.7	1.7	2.2	1.7	2.2	2.2
Slovakija	2.8	3.0	3.4	2.5	2.5	2.3	2.4	2.7
Slovėnija	3.3	3.8	4.4	3.5	3.5	3.6	3.7	3.7
<i>Vidurkis</i>	2.5	2.9	3.2	2.2	2.7	2.5	2.6	2.7
PIETINIS BLOKAS								
Albanija	3.9	3.9	4.6	3.6	3.7	4.0	3.8	3.9
Bosnija	3.4	3.4	4.8	3.1	3.9	3.8	3.3	3.7
Bulgarija	2.2	4.4	4.6	2.7	3.2	3.3	3.2	3.4
Kroatija	2.9	3.0	4.3	3.1	3.2	2.7	3.0	3.2
Kosovas	3.5	3.8	4.7	3.8	3.9	3.7	3.8	3.9
Makedonija	3.2	3.7	4.5	3.3	3.8	3.3	4.0	3.7
Juodkalnija	3.5	4.3	4.9	3.5	4.0	3.9	4.3	4.1
Rumunija	3.6	3.5	4.3	3.4	3.1	3.2	3.6	3.5
Serbija	4.1	4.3	5.4	3.6	4.2	3.7	4.5	4.3
<i>Vidurkis</i>	3.4	3.8	4.7	3.3	3.7	3.5	3.7	3.7
EURAZIJA: Rusija, NVS vakarai ir Kaukazas								
Armėnija	3.9	3.9	5.2	3.4	3.9	3.5	4.0	4.0
Azerbaidžanas	4.7	4.5	5.5	4.6	4.6	4.4	4.8	4.7
Baltarusija	6.9	5.1	6.5	5.8	5.5	5.4	5.9	5.9
Gruzija	3.3	4.1	5.0	4.3	4.1	4.3	4.1	4.2
Moldova	4.2	4.0	5.0	3.6	4.4	3.6	4.0	4.1
Rusija	4.5	4.3	4.8	4.0	4.2	4.0	4.7	4.4
Ukraina	3.5	3.5	4.3	2.6	3.3	3.4	3.6	3.5
<i>Vidurkis</i>	4.4	4.2	5.2	4.0	4.3	4.1	4.4	4.4
CENTRINĖ AZIJA								
Kazachstanas	3.9	4.2	4.6	3.9	4.0	3.7	4.1	4.1
Kirgizija	3.9	4.3	5.3	3.2	4.0	3.7	4.1	4.1
Tadžikija	4.9	4.5	5.6	4.8	4.4	4.5	4.5	4.7
Turkmėnija	6.2	5.3	6.0	6.0	5.2	5.2	5.5	5.6
Uzbekija	6.0	5.5	6.2	5.9	5.4	5.6	5.6	5.7
<i>Vidurkis</i>	5.0	4.8	5.5	4.8	4.6	4.5	4.8	4.8
<i>Eurazija ir Centrinė Azija</i> <i>Vidurkis</i>	4.7	4.4	5.3	4.3	4.4	4.3	4.6	4.6